

Adatok a nagycesmetés erdőfelújításhoz

DR. SOLYMOS REZSŐ

Az ország erdőterületének mintegy 20%-án célszerű fenyőt természetni. Ez a fenyők jelenlegi térfoglalásának közel két és félszerese. A következő évtizedben a fenyvesítés üteme növekszik. A maximális eredmények érdekében gondoskodni kell a jóminőségű *szaporítóanyagról*. Annak ellenére, hogy az illetékesek minden szükséges intézkedést megtesznek, egyelőre mégsem várható megfelelő származású fenyőcesmetéből bőséges ellátás.

A fenyőerdősítéseket szakszerűen ápolni kell. Évről évre nagyobb területű fenyőfiatalos tisztítása válik szükségessé. Ezért a *gépesítés* és a *vegyszeres növényirtás* nagyobb mérvű kifejlesztése ezen a területen is az elsődleges feladatok között szerepel. Csak így lehet a fenyvesítés ütemével párhuzamosan jelentkező *ápolási, nevelési munkát* kellő időben jól ellátni.

Mindezekkel egyidőben jelentkezik a fenyőtermesztés *gazdaságos* fokozásának kérdése, amit szintén meg kell oldani. Ezt egyrészt az erdőesítési, ápolási és nevelési költségek csökkentésével, másrészt a hozam növelésével lehet megvalósítani.

Az itt felsorolt problémák jobb megoldása érdekében az utóbbi években a hazai és a külföldi szakirodalomban egyre többet olvashatunk a nagycesmetés erdőesítésekről. A különböző elgondolások gyakorlati megvalósítására erdeinkben már számos példát láthatunk. Ezek közül szeretném ismertetni azokat az eredményeket, amelyeket az őrségi Ivánc község határában levő erdőfelújítás során alkalmazott nagycesmetés ültetés révén sikerült elérni.

Az *Őrség* a hazai fenyőtermesztés egyik bázisa; az erdeifenyő és a lucfenyő természetes újulataival itt lépten-nyomon találkozunk. Az Alsó-Őrség erdőgazdasági tájrészletben Szakonyfalu, Orfalu, Máriaújfalu, Farkasfa, Rábagyarmat és Ivánc községek határában több száz hektáron természetesen felújított erdeifenyő fiatalos van. A degradált, csonka erdőtalajon álló elegyetlen erdeifenyvesek felújítása viszonylag nagyobb nehézség nélkül megoldható. A gyertyán és bükk alsószintes elegyes erdeifenyvesek felújítása ugyanakkor rendkívül sok munkával jár. Az eredmény legtöbbször néhány erdeifenyővel tarkított gyertyános, vagy gyertyános-bükkös tölgyes lesz. A felsorolt fafajok biológiájának ismerete, a növénytársulások fejlődési iránya (progresszív successio) magyarázatát adja mindennek.

A természetes felújítás eredményeként a lombelegyes fenyvesekből lombos erdők lesznek. A cél azonban ezeken a területeken elsősorban a fenyők fenntartása kell, hogy legyen. Ezt gazdaságosan a természetes fenyőújulat erőltetésével ritkán lehet megoldani. Éppen ezért a *lombelegyes fenyvesekben nem kell feltétlenül törekedni a fenyők természetes úton való felújítására*. A természet úgy szólván minimális emberi munka ráfordítása mellett létrehozza itt a gazdag, alsószint kiképzésére is alkalmas bükk-gyertyán újulatot. Ebbe kell mesterséges úton beültetni a fenyőt. A lombos újulat növekedési előnye miatt, a jobb erdővédelem és kezelés érdekében célszerű tág hálózatban „nagy” cesmeték ültetésével elérni a kívánt fenyő elegyarányt. Részben ennek a módszernek az alkalmazásával sikerült elérni az őrségi Ivánc község határában azt, hogy az egykori kiváló gyertyános-bükkös erdeifenyves helyén ma ismét jó gyertyános-bükkös, lucfenyővel elegyes erdeifenyves áll.

A hosszú időre nyújtott természetes felújítás következtében az 1950-es évek elején a fiatalos sok helyen elgyertyánosodott; sarjcsokrokkal, közben csenevész erdeifenyőkkel megtüzdelt erdő képét mutatta. A közelben levő cesmetekertben

bőven volt olyan 3—4 éves erdeifenyő csemete, amelyet az előző években a *Lophodermium pinastri* károsítása miatt nem lehetett kiültetni. Elegendő mennyiség állt rendelkezésre a felesleg miatt ki nem ültetett 4—5 éves lucfenyőcsemetéből is. Ezeket a csemeteket emelték ki földlabdával és ültették el különböző hálózatban a felverődött gyertyán újulat közé. A földlabda itt csupán annyit jelentett, hogy az ásóval kiemelt csemetéről nem rázták le a szokásos módon a földet, azonban erre külön nem ügyeltek. Ez a munkát csak jelentéktelen mértékben növelte, de megnövekedtek a szállítási és az ültetési feladatok. Az eredmény azonban nem maradt el, mert az ábrán látható luc- és erdeifenyő foltok ma már a fatermés mennyiségével és értékével bőven visszafizetik a befektetést. Ez év elején elemzést végeztünk az itt létesített hosszúlejáratú erdeifenyő fater-

A nagy csemetés erdősítésnek is köszönhető ez az értékes fiatalos

mési kísérleti területen és a fiatalos más részein is felvettük az állomány adatait. Az eredmény meglepő volt. Ma a területen a 14—15 évvel ezelőtt elültetett mintegy 3000 db/ha csemetéből 2710 db/ha áll, amelynek összesfatömege 117 m³/ha. Tehát közel 8 m³/ha évi átlagnövedéssel számolhatunk. A fák mellmagassági átmérője 6—14 cm között van, zöme a 9—11 cm-es vastagsági fokba esik. A következő tisztításkor már papírfát is lehet belőle termelni. Felvételünk szerint a mellékállomány fatömege 19 m³/ha.

Összehasonlítás céljára kiválasztottunk olyan mintaterületeket is, ahol a természetes felújítás közben mesterséges kiegészítés nagy csemetével nem történt. Ezek általában az úttól távolabb eső, nehezebben megközelíthető területek voltak. Az első mintaterület adatai szerint 17 000 fa áll egy hektáron. Ebből 1200 db az erdeifenyő, 1000 db a bükk és 14 800 db a gyertyán. Az erdeifenyőnek 20%-a, a bükknek 70%-a, a gyertyánnak 62%-a beteg, sérült, vagy rosszalakú böhönc egyed. Mivel a gyertyán zöme az 1—2 cm-es vastagsági fokba esett, azért fatö-

megét nem határoztuk meg. Az erdeifenyő 29 m³/ha, a bükk 22 m³/ha fatömeget adott. Megközelítően számolva a hektáronkénti fatömeg a nagycesmetés terület fatömegének csak a felét éri el, de ennek is majdnem 50⁰/₀-át sérült, vagy egyéb hiba miatt nem megfelelő fák alkotják.

A második mintaterületen 12 600 db fa áll hektáronként. Ebből 1300 db az erdeifenyő, 2200 db a bükk és 9100 db a gyertyán. Itt az erdeifenyő 77⁰/₀-a, a gyertyán 72⁰/₀-a, a bükk 80⁰/₀-a hibás egyed. Az erdeifenyő fatömege itt 15 m³/ha, a bükké 22 m³/ha. A közölt adatokat kikerekítettem, mivel ez az összehasonlítást nem befolyásolja.

Úgy vélem, nem szükséges további adatokkal igazolni a nagycesmetés ültetés eredményeit. Ez is elegendő ahhoz, hogy meggyőzze a szakembert hasonló esetekben e módszer alkalmazásának létjogosultságáról.

A gyakorlat számára javasolni lehet a nagycesmetés, tág hálózatú fenyőültetést:

— lombelegyes fenyvesek felújításakor a fenyőelegy megfelelő szinten való tartása érdekében;

— értékes fenyőfélék csemétéinek elegyítésére erdőfelújításokban és telepítésekben egyaránt;

— egyes fenyőfélék (Lf, Df stb.) elegendő állományainak kialakítására is, ha erdőnevelési, erdővédelmi, vagy egyéb szempontok azt indokolják.

Az említett esetekben a módszer legnagyobb előnyeit a következőkben látom:

a) takarékoskodni lehet az értékes, jó származású szaporító anyaggal. A majdan kiváló véghasználati fenyvesek területe ezáltal növelhető;

b) az értékes és drága csemete védelmét (vadkár stb.) eredményesebben meg lehet így oldani;

c) az erdőnevelési költségek csökkennek, a gazdaságosan fel nem használható kegyes faanyag mennyisége nem növekszik.

Távol áll tőlem, hogy az előbbieken ismertetett gondolatokkal a jól bevált erdősisítési módszerek megváltoztatását javasoljam. Csupán azt a célt szeretném szolgálni, hogy adott esetekben, amikor az előfeltételek vagy egyéb tényezők indokolják, bátran alkalmazzuk a fenyvesítés jobb megoldása érdekében a nagycesmetés erdősisítést.

Д-р Шоймои Р.: ДАННЫЕ ПО ВОЗОБНОВЛЕНИЮ ЛЕСА КРУПНЫМИ САЖЕНЦАМИ.

Около 15-летних возобновлений крупными саженцами показывают, что этот способ пригоден для повышения экономичности выращивания сосны. Можно рекомендовать посадку крупными саженцами по широкой схеме посадки: при возобновлении смешанно-лиственных сосняков, для примеси ценных видов хвойных пород и при создании чистых насаждений некоторых видов сосны, если это обосновывается с точки зрения лесоводства, защиты леса и прочее. При этом способе можно сэкономить ценный посадочный материал, более результативно можно охранять саженцы, а также уменьшаются расходы по лесовыращиванию, т. е. это более экономично и не требует использования большого количества тонкого посадочного материала.

Dr. R. Solymos: DATA ON REFORESTATION WITH BIG SEEDLINGS.

Reforestations with big seedlings carried out nearly 15 years ago show that this method is suitable for increasing the growing of conifers economically. Widely spaced coniferous plantations with big seedlings can be proposed: for the reforestation of coniferous stands in mixture with broadleaved species, for the mixing of valuable coniferous species, and even to form unmixed stands of some coniferous species, when it is justified by silvicultural, forest protective or other aspects. By this method valuable propagating stock can be saved, seedlings better protected, savings on the costs of tending reached, and the volume of thin wood, which is not economically utilisable, decreased.